

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία Α΄ Λυκείου

Θεματική ενότητα:

Ξενοφώντος, «Ελληνικά», Β. 2.1-4

Τίτλος:

«Νικητές και ηττημένοι»

Συγγραφή: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΡΑΜΑΝΩΛΗΣ

Εφαρμογή: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΡΑΜΑΝΩΛΗΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2013

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: center@komvos.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Νικητές και ηττημένοι

Εφαρμογή σεναρίου

Παναγιώτης Καραμανώλης

Δημιουργία σεναρίου

Παναγιώτης Καραμανώλης

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Τάξη

Α΄ Λυκείου

Χρονολογία

Νοέμβριος 2012

Σχολική μονάδα

Πρότυπο Πειραματικό Λύκειο Μυτιλήνης

Διδακτική / θεματική ενότητα

Ξενοφώντος, «Ελληνικά» Β. 2. 1-4

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

Ι. Φιλολογικής Ζώνης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Νεοελληνική Γλώσσα

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

Εικαστικά

Ιστορία

Πολιτική και Δίκαιο

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: Εργαστήριο πληροφορικής

II. Εικονικός χώρος: Wiki του μαθήματος (xenofon.pbworks.com)

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Ο εκπαιδευτικός πρέπει να είναι αρκετά εξοικειωμένος με τις ΤΠΕ, ώστε να μπορεί να δημιουργήσει τον ψηφιακό χώρο εργασίας των μαθητών και να χειρίζεται με επάρκεια τα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα. Η σχολική μονάδα πρέπει να διαθέτει εργαστήριο υπολογιστών με τουλάχιστον δεκαπέντε τερματικά. Αν δεν επαρκούν τα τερματικά του σχολείου, μπορούν οι μαθητές να φέρνουν φορητούς Η/Υ από το σπίτι. Τέλος, οι μαθητές είναι απαραίτητο να μπορούν να χειρίζονται προγράμματα επεξεργασίας κειμένου και λογισμικά παρουσίασης, ενώ καλό είναι ορισμένοι από αυτούς να έχουν δεξιότητες δημιουργίας βίντεο. Όλοι οι μαθητές πρέπει να διαθέτουν σύνδεση με το διαδίκτυο στο σπίτι τους.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το σενάριο στηρίζεται

Παναγιώτης Καραμανώλης, Νικητές και ηττημένοι, Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία Α΄ Λυκείου, 2012.

Το σενάριο αντλεί

–

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο αναφέρεται στα όσα ακολούθησαν μετά την ήττα των Αθηναίων στους Αιγός Ποταμούς. Η συγκεκριμένη ενότητα χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο ο Ξενοφών περιγράφει τις κινήσεις του Λυσάνδρου που θα του επιτρέψουν να καταλάβει ευκολότερα την Αθήνα και στο δεύτερο, ένα από τα πιο γνωστά και δραματικά αποσπάσματα της αρχαίας γραμματείας, γίνεται λόγος για την αναγγελία της είδησης της συμφοράς από την Πάραλο και την αντίδραση των Αθηναίων. Με αφορμή το κείμενο, προτείνονται δραστηριότητες που σχετίζονται τόσο με τη γλώσσα και την αφήγηση, όσο και με την καλλιέργεια ιστορικής και κριτικής σκέψης. Εκμεταλλευόμενοι τις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών, οι μαθητές μπορούν να διαπραγματευτούν, συνεργαζόμενοι σε ομάδες, ποικιλία θεμάτων, να αποκτήσουν γνώσεις αλλά και να δημιουργήσουν το δικό τους υλικό.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Σύμφωνα με το [Πρόγραμμα Σπουδών](#) της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας Α΄ Λυκείου (Γ2/70001/21-6-2011), «τα αρχαία ελληνικά, όπως και όλα τα άλλα γνωστικά αντικείμενα, μπορούν να έχουν θέση σε ένα σύγχρονο πρόγραμμα σπουδών, αρκεί να μετατεθεί το κέντρο βάρους της διδασκαλίας από την παροχή γνώσεων στην ενεργητική-κριτική μάθηση, από την παθητική απομνημόνευση

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

γνώσεων στην ανάπτυξη ικανοτήτων για αποτελεσματική διαχείριση της γνώσης. Η εφαρμογή ενός αντίστοιχου μοντέλου γραμματισμού στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών συνεπάγεται την ενθάρρυνση ποικίλων παραμέτρων: τη συνεξέταση σημείων της αρχαίας ελληνικής με τη νέα ελληνική γλώσσα· τη δημιουργική σύνδεση αρχαίου και σύγχρονου κόσμου· τη μελέτη της ανθρώπινης εμπειρίας και την πολύπλευρη ευαισθητοποίηση του μαθητή ως προς το γνωστικό αντικείμενο.

Σε αυτή την περίπτωση θα αναζητηθεί μια νέα λογική διδακτικής και παιδαγωγικής προσέγγισης του μαθήματος, η οποία θα διευκολύνει:

- την ανάπτυξη δεξιοτήτων για την αναζήτηση πληροφοριών·
- την κριτική επεξεργασία και συνθετική παρουσίαση των δεδομένων που συλλέγονται·
- τη χρήση πολυτροπικών κειμένων και ποικίλων σημειωτικών πόρων·
- την πραγμάτευση ενός θέματος από διαφορετικές οπτικές γωνίες·
- τον πειραματισμό κατά το γράψιμο και την παραστατικότητα στην παρουσίαση·
- τη συνεργατική μάθηση και την ανάπτυξη πρωτοβουλιών εντός της ομάδας.

Με αυτούς τους όρους, το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών μπορεί να επιτρέψει: τη συστηματική ανασκαφή και ανασυγκρότηση του παρελθόντος· τον παραλληλισμό του παρελθόντος με το παρόν· και την προετοιμασία των μαθητών για την, ιστορικά προσδιορισμένη, ένταξή τους στο μέλλον. Οι μαθητές δεν θα γνωρίσουν απλώς τα δημιουργήματα ενός πολιτισμού που συνέβαλε στη θεμελίωση του σύγχρονου δυτικού πολιτισμού και στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας του· θα διδαχθούν συγκεκριμένους τρόπους διερευνητικής προσέγγισης και κριτικής

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

διαχείρισης της γνώσης, προκειμένου να μπορούν αντίστοιχα να τους χρησιμοποιήσουν αποδοτικά στη ζωή τους.»

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές/μαθήτριες:

- Να αναγνωρίσουν τις πολιτικές συνέπειες της στρατιωτικής κυριαρχίας.
- Να αποτιμήσουν τη συμπεριφορά στους αιχμαλώτους πολέμου διαχρονικά.
- Να διαπιστώσουν την εφαρμογή της άποψης «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα».
- Να κατανοήσουν πώς λειτουργεί στη συγκεκριμένη περίπτωση και γενικότερα το σχήμα «ύβρις-τίσις».
- Να εκτιμήσουν την αξία της συλλογικής ενεργοποίησης σε κρίσιμες περιστάσεις.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές/μαθήτριες:

- Να διακρίνουν τη δομή της αφήγησης.
- Να ερμηνεύουν την εναλλαγή παρατατικού και αορίστου.
- Να αντιλαμβάνονται το σημασιολογικό εύρος των λέξεων που δηλώνουν ψυχικό πάθος στην αρχαία και στη νέα ελληνική γλώσσα και να κατανοούν την πολυσημία τους συγχρονικά και διαχρονικά.

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές/μαθήτριες:

Να μεταφράσουν αρχαίο κείμενο, να προσεγγίσουν μεταφραστικές εκδοχές του ίδιου κειμένου και να εκφράσουν τις απόψεις τους για αυτές.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Να προσεγγίσουν ιστοριογραφικά κείμενα γραμμένα για τα ίδια γεγονότα και να διακρίνουν τις οπτικές των ιστορικών, ασκώντας την κριτική τους σκέψη.
- Να αναγνωρίσουν χαρακτηριστικά κειμενικών ειδών και να συνθέσουν κείμενα που εντάσσονται σε δεδομένο επικοινωνιακό πλαίσιο.
- Να προβληματιστούν πάνω στα ηθικά ζητήματα που τίθενται από τα κείμενα.

Διδακτικές πρακτικές

—

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Τα αποσπάσματα από τα «Ελληνικά» του Ξενοφώντα, που διδάσκονται κατά το πρώτο τετράμηνο της Α΄ τάξης του Λυκείου, θεωρείται ότι προσφέρονται για μελέτη και εξοικείωση των μαθητών με πιο ολοκληρωμένα κείμενα της αρχαίας γραμματείας, που δεν έχουν συναντήσει στο Γυμνάσιο. Επειδή, όμως, πολύ συχνά ακόμα και τα κείμενα που οι ειδικοί πιστεύουν ότι θα κινητοποιήσουν και θα συγκινήσουν τους μαθητές καταλήγουν να περνούν απαρατήρητα και «ανεκμετάλλευτα», προτείνουμε τις δραστηριότητες του σεναρίου αυτού, που, κατά τη γνώμη μας, θα εμπλουτίσουν πολλαπλώς τη διδασκαλία και θα καλλιεργήσουν μια σειρά από δεξιότητες στους μαθητές μας.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο ξεκινά από τη διδακτική ενότητα που περιέχεται στο σχολικό εγχειρίδιο και, με αφορμή τα θέματα που θίγονται, προτείνει μια σειρά από δραστηριότητες που βασίζονται και αξιοποιούν τις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Μέσω της αξιοποίησης των ΤΠΕ οι μαθητές/μαθήτριες:

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Συνεργάζονται για την παραγωγή κειμενικού και άλλου ψηφιακού υλικού,.
- Διαβάζουν τις απόψεις των συμμαθητών τους, τις σχολιάζουν και καταλήγουν σε συμπεράσματα.
- Παρακολουθούν βίντεο.
- Μεταφράζουν από κοινού αρχαίο κείμενο στη νέα ελληνική και συγκρίνουν τις μεταφράσεις τους με εκείνες δόκιμων μεταφραστών.
- Έρχονται σε επαφή και αξιοποιούν δημιουργικά κείμενα διαφόρων ειδών.
- Εκμεταλλεύονται τις δυνατότητες της σύγχρονης τεχνολογίας.
- Καλλιεργούν τον πληροφορικό και κριτικό γραμματισμό.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Ρητορικά Κείμενα Β΄ Λυκείου Θεωρητικής Κατεύθυνσης: [Εισαγωγή](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Θουκυδίδου, Ιστορία 2.27 και 5.116

«Θουκυδίδου Ιστορία» I–IV. Πρόλογος, μετάφραση, σχόλια: Ε. Λαμπρίδη-Εισαγωγή: Ι.Θ. Κακριδής. Αθήνα: Γκοβόστης, 1962.

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα:

[-Ξενοφώντας, «Ελληνικά» 2.2.1-2.2.23](#)

Πλούταρχος, «Λύσανδρος», 13. 2-5, μτφρ, Π. Καραμανώλης

Ρίτσος, Γ. *Ποιητική Ανθολογία*, επιμ. Χ. Προκοπάκη, Αθήνα: Κέδρος, 2000.

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Βίντεο

[Τα Μακρά Τείχη](#) : βίντεο της Δ΄ τάξης του 3^{ου} Δημοτικού Σχολείου Πειραιά (2012)

[πηγή: YouTube]

Τραγούδια / Ηχητικά αποσπάσματα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

«Μετά την ήττα» του Γ. Ρίτσου, μουσική Δ. Μούτσης από το CD: *Τετραλογία* (1975): Καβάφης, Καρυωτάκης, Ρίτσος, Σεφέρης/ τραγουδούν: Μανώλης Μητσιάς, Άλκηστις Πρωτοψάλτη και Χρήστος Λεττονός, Minos-EMI [πηγή: YouTube]

Ιστοσελίδες

Ανώνυμος, [Εκρηξη βόμβας στη Βηρυτό με οκτώ νεκρούς](#), εφημ. «Η Καθημερινή», 20/10/2012.

Βραδέλης, Σ. [Οι Έλληνες Κουίσλιγκ](#), εφημ. «Τα Νέα», 31/10/2007 [«Βασικός Μέτοχος»: προσωπικό ιστολόγιο]

Ελληνική Βικιπαίδεια: [Βίντκουν Κουίσλιγκ](#) [Ελεύθερη Διαδικτυακή Εγκυκλοπαίδεια]

Ελληνική Βικιπαίδεια: [Γεώργιος Τσολάκογλου](#) [Ελεύθερη Διαδικτυακή Εγκυκλοπαίδεια]

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα:

-Θεωρία και Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας-Γένη και Είδη του Λόγου: Περικλής Πολίτης, [Αφήγηση](#).

-Παράλληλη αναζήτηση στα [Ηλεκτρονικά Λεξικά](#)

[Σπηλιωτόπουλος, Β. Ξ. Η πορεία μιας προδοσίας](#), εφημ. «Το Βήμα», 23/10/2005

Τιβέριος, Μ. Α. [Τα Μεγάλα Διονύσια της αθηναϊκής υπερδύναμης](#), εφημ. «Το Βήμα»

Διδακτική πορεία / στάδια /φάσεις

Α' Φάση (1^η διδακτική ώρα):

Οι δραστηριότητες όλων των διδακτικών ωρών πραγματοποιήθηκαν στο εργαστήριο υπολογιστών. Οι μαθητές χωρίστηκαν σε τέσσερις ομάδες, άνοιξαν την ιστοσελίδα που περιέχει το κείμενο της ενότητας και ο καθηγητής διάβασε τις [παραγράφους 1-2](#). Στη συνέχεια, άνοιξαν ένα αρχείο που περιέχει χάρτη της περιοχής του Ελλησπόντου με τις πόλεις που υπήρχαν κατά την περίοδο της κλασικής αρχαιότητας, και, ενώ ο

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

καθηγητής ξαναδιάβασε την πρώτη περίοδο του κειμένου, οι μαθητές εντόπισαν τις πόλεις για τις οποίες γίνεται λόγος, ώστε να κατανοήσουν την πλεύση του Λυσάνδρου από τη Λάμψακο προς το Βυζάντιο και την Καλχηδόνα.

Ο καθηγητής κάλεσε τις ομάδες να ανοίξουν το αρχείο που περιλαμβάνει τις παραγράφους 1-2 με τις περιόδους του κειμένου χωρισμένες «κατά τα κώλα» τους, καθώς και σύντομο λεξιλόγιο, και ζήτησε να μεταφράσουν συνεργατικά το κείμενο στη νέα ελληνική και να γράψουν τη μετάφρασή τους. Τονίστηκε στους μαθητές ότι μπορούν να κάνουν τις δικές τους επιλογές στη μετάφραση/απόδοση του κειμένου και ότι δεν θα πρέπει να αισθάνονται δεσμευμένοι αλλά ελεύθεροι να αποδώσουν το κείμενο, όπως πιστεύουν καλύτερα.

Ακολουθεί το αρχείο που δόθηκε στους μαθητές:

Ἐπεὶ δὲ (ὁ Λύσανδρος) **κατεστήσατο** τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ, (χρονική πρόταση)

ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα.

οἱ δὲ (κάτοικοι των πόλεων) **ὑπεδέχοντο** αὐτὸν,

ἀφέντες (χρον. μτχ.) τοὺς φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων

ὑποσπόνδους (επιρρ. κ/νο: *μετὰ ἀπὸ συμφωνία*).

οἱ δὲ προδόντες τὸ Βυζάντιον Ἀλκιβιάδῃ

τότε μὲν **ἔφυγον** εἰς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' εἰς Ἀθήνας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

και **ἐγένοντο**
Ἀθηναῖοι.

Λύσανδρος δὲ ἀπέπεμπεν εἰς τὰς Ἀθήνας τοὺς τε φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων

καὶ εἴ τινα ἄλλον Ἀθηναῖον ἴδοι που (υποθ. πρόταση),

διδούς (τροπ. μτχ.) ἀσφάλειαν μόνον (τοῖς) πλέουσιν ἐκεῖσε,

ἄλλοθι δ' οὐ,

εἰδῶς (αιτιολ. μτχ.) ὅτι θᾶπτον ἔσεσθαι ἔνδειαν τῶν ἐπιτηδείων

(ειδική πρόταση, αντικείμενο μετοχής)

ὅσω ἂν πλείους συλλεγῶσιν εἰς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πειραιᾶ (αναφ/υποθ. πρόταση).

Καταλιπῶν δὲ Σθενέλαον Λάκωνα ἄρμοστήν (κ/νο) Βυζαντίου καὶ Καλχηδόνο,

αὐτὸς ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον ἐπεσκεύαζεν τὰς ναῦς.

Λεξιλόγιο

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

κατεστήσατο: γ' εν. ορ. αορίστου του ρ. καθίσταμαι (τὰ πράγματα) = ρυθμίζω
την κατάσταση

ἀφέντες: μτχ. αορίστου β' του ρ. ἀφήμι = αφήνω

ὑπόσπονδος: προστατευόμενος από επίσημη συμφωνία

διδούς: μτχ. ενεστώτα του ρ. δίδωμι = δίνω, παρέχω

ἐκεῖσε: προς τα εκεί

εἰδώς: μτχ. ενεστώτα του ρ. οἶδα = γνωρίζω, ξέρω

ἔνδεια: ἔλλειψη, στέρηση

ἀρμοστής: διοικητής

Οι μεταφραστικές απόπειρες των μαθητών διαβάστηκαν στην τάξη και διορθώθηκαν. Διαβάστηκαν, επίσης, οι μεταφράσεις από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα και στη συνέχεια κάθε ομάδα άνοιξε το παρακάτω Φύλλο Εργασίας, κοινό για όλες τις ομάδες.

Φύλλο Εργασίας (κοινό για όλες τις ομάδες)

1. ἔπλει, ὑπεδέχοντο, ἀπέπεμπεν, ἐπεσκεύαζεν: Σε ποιο χρόνο καταγράφονται οι βασικές ενέργειες του Λυσάνδρου και ποια αίσθηση δίνεται για αυτές με το χρόνο αυτόν;
2. κατεστήσατο, ἀφέντες, ἔφυγον, ἐγένοντο, ἴδοι, καταλιπών: Σε ποιο χρόνο βρίσκονται αυτοί οι ρηματικοί τύποι και τι είδους γεγονότα, όσον αφορά τη χρονική βαθμίδα και διάρκεια, δηλώνονται με αυτό το χρόνο;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3. Σε ποιες μη στρατιωτικές ενέργειες προβαίνει ο Λύσανδρος και τι αποδεικνύουν αυτές για το ρόλο των στρατηγών στην αρχαιότητα και για τις συνέπειες μιας πολεμικής νίκης στην ευρύτερη περιοχή;
4. Σύμφωνα με τους μελετητές, με την εναλλαγή των δύο παρελθοντικών χρόνων ο ιστορικός αναδεικνύει τον βασικό στόχο του Λυσάνδρου. Ποιος είναι αυτός και ποιον τρόπο χρησιμοποιεί κυρίως ο Λύσανδρος για να τον πετύχει; Πώς κρίνετε τη χρήση του συγκεκριμένου τρόπου;

Όπως αναμενόταν, οι μαθητές απάντησαν χωρίς δυσκολίες στα παραπάνω ερωτήματα.

Ως άσκηση για το σπίτι δόθηκε η εξής:

Η παρακάτω εικόνα δημιουργήθηκε, για να σχολιάσει τη φράση: «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα».

- α) Πιστεύετε ότι ο δημιουργός της αντιμετωπίζει θετικά ή αρνητικά τη συγκεκριμένη άποψη; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
- β) Αναζητήστε την προέλευση της φράσης και σκεφτείτε και γράψτε περιπτώσεις στις οποίες, κατά τη γνώμη σας, ισχύει.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Β' Φάση (2^η διδακτική ώρα)

Για την προηγούμενη δραστηριότητα, οι περισσότεροι μαθητές απάντησαν ότι, κατά τη γνώμη τους, η εικόνα αντιμετωπίζει αρνητικά την άποψη «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα» και δικαιολόγησαν την άποψή τους, ενώ η απάντηση για την προέλευση της φράσης ήταν εύκολη.

Οι ομάδες των μαθητών άνοιξαν και πάλι τη σελίδα της Πύλης και είχαν μπροστά τους το κείμενο των παραγράφων 1-2. Ως αφορμή ο καθηγητής ρώτησε σχετικά με τις κινήσεις και τον κύριο στόχο του Λυσάνδρου, την τύχη των Αθηναίων αιχμαλώτων και τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει τον Σπαρτιάτη στρατηγό ο Ξενοφών.

Οι μαθητές απάντησαν εύκολα, βασιζόμενοι στις παραγράφους 1-2 του αποσπάσματος, αλλά και σε προηγούμενες γνώσεις τους για την αντιμετώπιση του Λυσάνδρου από τον Ξενοφώντα.

Στη συνέχεια οι ομάδες άνοιξαν το παρακάτω Φύλλο εργασίας:

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Φύλλο εργασίας

1. Διαβάστε από τη μετάφραση που σας δίνεται το απόσπασμα από τον «Λύσανδρο» του Πλουτάρχου (13. 2-5), που αναφέρεται στα γεγονότα που μελετούμε. Ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές παρατηρείτε μεταξύ του αποσπάσματος αυτού και του κειμένου από τα «Ελληνικά» του Ξενοφώντα, ως προς το περιεχόμενο, την παρουσίαση της δράσης του Λυσάνδρου αλλά και το ίδιο το ιστορικό πρόσωπο του Σπαρτιάτη στρατηγού; Τι συμπεραίνετε σχετικά με την οπτική γωνία από την οποία καταγράφουν τα ιστορικά γεγονότα διαφορετικοί ιστορικοί;

Ύστερ' απ' αυτά ο Λύσανδρος πλέοντας προς τις διάφορες πόλεις, όσους Αθηναίους συναντούσε τους διέταξε να φύγουν και να πάνε όλοι στην Αθήνα, γιατί όσους συλλάμβανε έξω από την πόλη θα τους έσφαζε όλους και δεν θα λυπόταν κανέναν. Αυτά τα έκανε και προσπαθούσε να τους συγκεντρώσει όλους στην πόλη, γιατί ήθελε να λείψουν γρήγορα τα τρόφιμα μέσα σ' αυτήν και να πέσει πείνα, για να μην αντιμετωπίσουν με υπομονή την πολιορκία και τον δυσκολέψουν. Αφού κατέλυσε τις δημοκρατίες και τα άλλα πολιτεύματα, τοποθέτησε σε κάθε πόλη ένα Λακεδαιμόνιο διοικητή και δέκα άρχοντες, μέλη των πολιτικών ομάδων που συγκρότησε ο ίδιος. Κάνοντας αυτά και στις εχθρικές και στις συμμαχικές πόλεις, έπλεε αργά προετοιμάζοντας κατά κάποιο τρόπο για τον εαυτό του την ηγεμονία της Ελλάδας. Γιατί δεν τοποθετούσε ως άρχοντες ούτε τους άριστους ούτε τους πιο πλούσιους, αλλά, χαρίζοντας την εξουσία στους φίλους του και σ' όσους τον φιλοξενούσαν και δίνοντας σ' αυτούς το δικαίωμα να τιμώνται και να τιμωρούν και παραβρισκόμενος ο ίδιος σε πολλές σφαγές και καταδιώκοντας μαζί με τους φίλους του τους

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

εχθρούς τους, έδινε στους Έλληνες πολύ σκληρό δείγμα της εξουσίας των Λακεδαιμονίων. Ως και ο κωμικός Θεόπομπος γελοιοποιεί τους Λακεδαιμονίους παρομοιάζοντάς τους με τις ταβερνιάρισσες, επειδή πρώτα έδωσαν στους Έλληνες να δοκιμάσουν το γλυκύτατο ποτό της ελευθερίας κι έπειτα τους πότισαν ζύδι. Το γέυμα γινόταν αμέσως δύσπεπτο και πικρό, γιατί ούτε τους δήμους άφηγε ο Λύσανδρος κυρίους των πραγμάτων, και παρέδιδε τις πόλεις στους πιο θρασεείς και εριστικούς ολιγαρχικούς. (μετάφραση: Π. Καραμανώλης)

2. Σύμφωνα με το κείμενο ο Λύσανδρος εγκατέστησε δικούς του ανθρώπους στις πόλεις που κατέκτησε. Αυτή η πρακτική συνεχίζεται ως τις μέρες μας. Στις παρακάτω ηλεκτρονικές διευθύνσεις θα βρείτε πληροφορίες για τις κυβερνήσεις Κουίςλινγκ, που επέβαλαν οι Ναζί στις κατακτημένες χώρες, κατά τη διάρκεια του Β΄ παγκοσμίου πολέμου. Αφού τις μελετήσετε, συνθέστε μια σύντομη παρουσίαση γι' αυτές.

[Η πορεία μιας προδοσίας, Βίντκουν Κουίςλινγκ, Οι Έλληνες Κουίςλινγκ, Γεώργιος Τσολάκογλου, Οι κυβερνήσεις των Κουίςλινγκς.](#)

3. Οι Αθηναίοι αιχμάλωτοι αφήνονται ελεύθεροι, μετά από επίσημη συμφωνία («υπόσπονδοι»). Συχνά, ωστόσο, τα δικαιώματα των αιχμαλώτων πολέμου παραβιάζονται. Στον φάκελο **BOTERO** θα βρείτε πίνακες του Κολομβιανού ζωγράφου Φερνάντο Μποτέρο που δημιουργήθηκαν με αφορμή την παραβίαση των δικαιωμάτων αιχμαλώτων στον πόλεμο ΗΠΑ-Ιράκ το 2003. Συνθέστε μια παρουσίαση σχολιάζοντας τους πίνακες.

Οι μαθητές εντόπισαν εύκολα τις διαφορές των αποσπασμάτων Πλουτάρχου και Ξενοφώντα, σχετικά με τη δράση του Λυσάνδρου, και έφτιαξαν ενδιαφέρουσες

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

παρουσιάσεις για τις κυβερνήσεις Κουίςλιγκ και για την παραβίαση των δικαιωμάτων των αιχμαλώτων.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Γ' Φάση (3^η διδακτική ώρα)

Επαναλήφθηκε η διαδικασία της 1ης διδακτικής ώρας, όσον αφορά την προσέγγιση και τη μετάφραση των παραγράφων 3-4 του κειμένου. Το αρχείο που βοήθησε τους μαθητές περιλάμβανε τα εξής:

Τῆς Παράλου ἀφικομένης (γεν. ἀπόλ., χρ. μτχ.) ἐν ταῖς Ἀθήναις νυκτός (γεν. του χρόνου)

ἐλέγετο ἡ συμφορὰ

καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν διῆκεν εἰς ἄστν

παραγγέλων (τὴν συμφορὰν) ὁ ἕτερος τῶ ἐτέρω·

ὥστε οὐδεὶς ἐκοιμήθη ἐκείνης τῆς νυκτός,

πενθοῦντες (αιτιολ. μτχ.) οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας

ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτοὺς

νομίζοντες (αιτιολ. μτχ.) πείσεσθαι

οἷα ἐποίησαν,

Μηλίους ὄντας ἀποίκους Λακεδαιμονίων,

κρατήσαντες (χρον. μτχ.) πολιορκία,

καὶ Ἰστιαίας

καὶ Σκιωναίους

καὶ Τορωναίους

καὶ Αἰγινήτας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

καὶ πολλοὺς ἄλλους τῶν Ἑλλήνων.

(ἡ αναφ./ονομ. πρόταση: ἀντικείμενο του πείσεσθαι).

Τῇ δ' ὕστεραία ἐποίησαν ἐκκλησίαν

ἐν ἣ ἔδοξε

ἀποχῶσαι τοὺς λιμένας πλὴν ἑνὸς

καὶ εὐτρεπίζειν τὰ τεῖχη

καὶ ἐφιστάναι φυλακὰς

καὶ παρασκευάζειν τὴν πόλιν πάντα τᾶλλα

ὥς

εἰς

πολιορκίαν.

Λεξιλόγιο

οἰμωγή: γοερός θρήνος (με βογκητά)

διῆκε: γ' εν. Οριστ. Παρατατικού του ρ. διῆκω=φθάνω από...ως...

οἱ ἀπολωλότες: οἱ χαμένοι, οἱ νεκροί

πείσεσθαι: απαρ. Μέλλοντα του ρ. πάσχω

κρατήσαντες: μτχ. Αορίστου του ρ. κρατέω-ᾶ=νικῶ

ἔδοξε (τοῖς Ἀθηναίοις): οἱ Ἀθηναῖοι αποφάσισαν

ἀποχῶσαι: απαρ. Αορίστου του ρ. ἀποχώννυμι=φράζω με χῶμα

εὐτρεπίζω: διορθώνω, επισκευάζω

ἐφιστάναι: απαρ. Ενεστώτα του ρ. ἐφίστημι=τοποθετώ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

φυλακή: φρουρά

Οι μεταφράσεις των μαθητών διαβάστηκαν και διορθώθηκαν. Διαβάστηκαν επίσης οι μεταφράσεις της Πύλης.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Δ' Φάση (4^η-5^η-6^η διδακτική ώρα στο εργαστήριο υπολογιστών)

Φύλλο εργασίας Ομάδας Α

1. Δείτε το σχετικό με τα Μακρά Τείχη [βίντεο](#). Εντοπίστε στο κείμενο τους ρηματικούς τύπους με τους οποίους γίνεται η καταγραφή της αναγγελίας της είδησης και των πρώτων αντιδράσεων των ηττημένων, μέσα στο στρατόπεδο της Αθήνας και σημειώστε τους. Ποια συναισθήματα αισθάνεστε ως αναγνώστες;
2. Στην τρίτη παράγραφο του κειμένου και στις [δύο μεταφράσεις](#) της να εντοπίσετε και να καταγράψετε σε τρεις στήλες (μία για το αρχαίο κείμενο και από μία για τις μεταφράσεις) τις λέξεις που δηλώνουν ψυχικό πάθος. Στη συνέχεια, αναζητήστε στα [ηλεκτρονικά λεξικά](#) της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα τη σημασία των λέξεων αυτών. Τι παρατηρείτε, ως προς τη σημασία τους;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Φύλλο εργασίας Ομάδας Β

1. Επισκεφτείτε το υλικό της Πύλης που αναφέρεται στην Αφήγηση ως είδος λόγου και μελετήστε το μέρος 2.1.3.3 [Το οργανωτικό πρότυπο της αφήγησης](#). Προσπαθήστε να εντοπίσετε στο κείμενο του Ξενοφώντα όσα περιλαμβάνει η δομή μιας αφήγησης, σύμφωνα με τη θεωρία που διαβάσατε, και καταγράψτε τα συμπεράσματά σας
2. Σύμφωνα με την άποψη πολλών μελετητών, εάν ο Ξενοφών ζούσε στη σύγχρονη εποχή, θα μπορούσε να είναι ένας επιτυχημένος δημοσιογράφος, γιατί επιλέγει γεγονότα που προσελκύουν την προσοχή των αναγνωστών, τα οποία εκθέτει με συγκεκριμένο τρόπο. Να συγκρίνετε το κείμενο του Ξενοφώντα με την [είδηση](#) για έναν πόλεμο της εποχής μας ως προς τον τρόπο καταγραφής των γεγονότων, και να επισημάνετε ομοιότητες και διαφορές.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Φύλλο εργασίας Ομάδας Γ

1. Διαβάστε από τη μετάφραση που σας δίνεται τα παρακάτω αποσπάσματα από τις «Ιστορίες» του Θουκυδίδη. Πού αναφέρεται το καθένα απ' αυτά; Να χαρακτηρίσετε και να σχολιάσετε τη συμπεριφορά και τις ενέργειες των Αθηναίων στα αποσπάσματα του Θουκυδίδη, σε σχέση με τους φόβους τους, όπως εκδηλώνονται στο κείμενο του Ξενοφώντα που εξετάζουμε.

Θουκυδίδου, «Ιστορίες» 2.27

Το ίδιο αυτό καλοκαίρι ζετόπισαν (έδιωξαν απ' τον τόπο τους, ζεσπίτωσαν) οι Αθηναίοι τους Αιγινήτες μαζί με τα παιδιά και τις γυναίκες τους, δίνοντας σαν κυριότερη δικαιολογία πως αυτοί, οι Αιγινήτες, φταίνε το περισσότερο που βρίσκονται σε πόλεμο. Και αποφάσισαν πως ήταν πιο σίγουρο να κρατούν την Αίγινα, που γειτονεύει με την Πελοπόννησο, με δικούς τους αποίκους που έστειλαν εκεί και σε λίγον καιρό έστειλαν τους νέους αποίκους. Στους ζετοπισμένους Αιγινήτες έδωσαν οι Λακεδαιμόνιοι τη Θυρέα να την κατοικούν και να νέμονται τα χτήματα [...]. Άλλοι από τους Αιγινήτες καταστάλαξαν λοιπόν εκεί και άλλοι σκορπίστηκαν σε άλλα μέρη της Ελλάδας. (μετάφραση: Έλλης Λαμπρίδη)

Θουκυδίδου «Ιστορίες» 5.116

Και την ίδια πάνω-κάτω εποχή οι Μήλιοι πάλι κυρίεψαν ένα κομμάτι του γύρω τείχους των Αθηναίων, όπου δεν υπήρχαν πολλοί φρουροί. Αλλά όταν ήρθε αργότερα άλλος στρατός από την Αθήνα, με στρατηγό τον Φιλοκράτη το γιο του Δημέου, και τους πολιορκούσαν τώρα με όλη τους τη δύναμη, κι έγινε και κάποια προδοσία από μέρους των δικών τους, συνθηκολόγησαν με τους Αθηναίους με τον όρο ν' αποφασίσουν εκείνοι γι' αυτούς. Οι Αθηναίοι λοιπόν σκότωσαν όσους άντρες από την εφηβική ηλικία κι απάνω έπιασαν κι έκαναν

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

δούλους τα παιδιά και τις γυναίκες. Την πολιτεία την κατοικούσαν οι ίδιοι, στέλνοντας αργότερα πεντακόσιους αποίκους δικούς τους. (μετάφραση: Έλλησ Λαμπρίδη)

2. Υποστηρίζεται ότι, έτσι όπως καταλήγουν τα πράγματα για τους Αθηναίους, εφαρμόζεται και εδώ η βασική αντίληψη της κοσμοθεωρίας των αρχαίων Ελλήνων που περιγράφεται από το σχήμα:

ύβρις (βίαη, αλαζονική, προσβλητική συμπεριφορά που παραβιάζει τους ηθικούς νόμους)

→τίσις (τιμωρία, συντριβή του υβριστή).

Διαβάστε τις δύο τελευταίες παραγράφους του άρθρου του Μ. Τιβέριου [Τα Μεγάλα Διονύσια της αθηναϊκής υπερδύναμης](#). Το κείμενο καταλήγει ως εξής: «Πιστεύω ότι θα ήταν περιττό οποιοδήποτε σχόλιο που θα παρέπεμπε στη σύγχρονη επικαιρότητα.» Να αναζητήσετε και να παρουσιάσετε περιπτώσεις σύγχρονων εγκλημάτων πολέμου και την, τυχόν, τιμωρία των δραστών τους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Φύλλο εργασίας Ομάδας Δ

1. Υποθέστε ότι είστε ένας από τους ομιλητές στην εκκλησία του δήμου που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα μια μέρα μετά την άφιξη της Παράλου. Διαβάστε τα σχετικά με τα «[Μέρη του ρητορικού λόγου](#)», από την Εισαγωγή του βιβλίου «Ρητορικά Κείμενα», Β΄ Γενικού Λυκείου, Θεωρητικής Κατεύθυνσης (σελ. 18-20). Στη συνέχεια, συνθέστε την ομιλία σας, στην οποία θα επιχειρηματολογήσετε για την ανάγκη συλλογικής ενεργοποίησης στις κρίσιμες περιστάσεις και θα προτείνετε τις κατάλληλες, κατά τη γνώμη σας, ενέργειες, για την αντιμετώπιση της κατάστασης.

Επίσης, διαβάστηκε σε όλους τους μαθητές το ποίημα του Γιάννη Ρίτσου «Μετά την ήττα» και έγινε προσπάθεια ερμηνείας του από τους μαθητές, με τη βοήθεια του καθηγητή. Το βασικό θέμα που μας απασχόλησε ήταν: Πώς αξιοποιεί ο σύγχρονος ποιητής το ιστορικό θέμα της ήττας των Αθηναίων στους Αιγός Ποταμούς και τα όσα ακολούθησαν; Στη συνέχεια, οι μαθητές ανέλαβαν να συνθέσουν διαφάνειες με εικόνες ή βίντεο που να συνοδεύουν τη μελοποίηση του ποιήματος από το Δήμο Μούτση (τραγουδι: Άλκηστις Πρωτοψάλτη και Χρήστος Λεττονός). Δείτε και το σχετικό [βίντεο](#).

Γιάννης Ρίτσος

Μετά την ήττα

Ύστερα από την πανωλεθρία των Αθηναίων

στους Αιγός ποταμούς

και λίγο αργότερα

μετά την τελική μας ήττα

Πάνε πια οι ελεύθερες κουβέντες

πάει πια κι η Περίκλεια αίγλη

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

*Ηρθε βαριά σιωπή στην αγορά
κι η ασυδοσία των τριάντα τυράννων
Τα πάντα γίνονταν ερήμην μας
-και τα πιο δικά μας -
χωρίς την δυνατότητα μιας έστω τυπικής
διαμαρτυρίας
Στη φωτιά τα χαρτιά και τα βιβλία
Κι η τιμή της πατρίδας στα σκουπίδια
Κι αν γινόταν ποτέ να μας επέτρεπαν
να φέρουμε για μάρτυρα
κάποιον παλιό μας φίλο
Αυτός δεν θα δεχότανε από φόβο
μήπως και πάθει τα δικά μας
Με το δίκιο του ο άνθρωπος
Γι' αυτό καλά είναι εδώ
Μπορεί και να αποκτήσουμε
μια νέα επαφή με τη φύση
κοιτώντας πίσω από το σύρμα
ένα κομμάτι θάλασσα
τις πέτρες τα χορτάρια
ή κάποιο σύννεφο στο λιόγεμα
βαθύ βιολετί συγκινημένο
Κι ίσως μια μέρα βρεθεί ένας νέος Κίμωνας
Μυστικά οδηγημένος απ' τον ήλιο τον αετό
να σκάψει και να βρει*

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

*τη σιδερένια αιχμή απ' το δόρυ μας
σκουριασμένη λιωμένη κι αυτή
Και να την κουβαλήσει επίσημα
σε πένθιμη δοξαστική πομπή
με μουσική και στεφάνια στην Αθήνα.*

Οι μαθητές εργάστηκαν με ευσυνειδησία και ομαδικό πνεύμα και τα παραχθέντα αποτελέσματα ήταν πολύ ικανοποιητικά, όπως θα φανεί και από τα τεκμήρια που θα κατατεθούν. Το μοναδικό πρόβλημα που υπήρξε ήταν με τη δεύτερη δραστηριότητα του Φύλλου Εργασίας της Β΄ ομάδας, επειδή ο σύνδεσμος που υπήρχε για τη σύγκριση του κειμένου του Ξενοφώντα με μια σύγχρονη είδηση δεν λειτουργούσε. Με παρέμβαση του καθηγητή, εντοπίστηκε νέος σύνδεσμος και η δραστηριότητα πραγματοποιήθηκε.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Τα Φύλλα Εργασίας περιέχονται στην παρουσίαση του σεναρίου.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Επειδή το σενάριο χωρίζεται ουσιαστικά σε δύο μέρη (με το πρώτο να αφορά τις δύο πρώτες παραγράφους και το δεύτερο τις δύο επόμενες), είναι εύκολο να υλοποιηθεί το ένα μέρος, με πιθανότερο το δεύτερο, όπου και το «διάσημο» απόσπασμα με την άφιξη της Παράλου. Θα μπορούσαν, επίσης, σε άλλες μορφές εκπαίδευσης, όπου δεν ενδιαφέρει η μεταφραστική άσκηση, να μην πραγματοποιηθούν οι σχετικές δραστηριότητες.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Λόγω της έλλειψης προηγούμενης ανάλογης εμπειρίας οι μαθητές συνάντησαν κάποιες δυσκολίες προσαρμογής. Επειδή τα παιδιά έχουν συνδέσει τον υπολογιστή κυρίως με το παιχνίδι και με δραστηριότητες που δεν απαιτούν ιδιαίτερη προσπάθεια, προτιμούν να εξακολουθούν να τον χρησιμοποιούν έτσι, παρά ως εργαλείο για σχολικές εργασίες και δράσεις. Θαρρείς και η φύση του μηχανήματος ή η ελλιπής γνώση του οδηγεί σε χρήση του ως μέσου διασκέδασης παρά ως εργαλείου μάθησης.

Θα μπορούσαμε, επίσης, να πούμε ότι κάποιες από τις εργασίες που τέθηκαν προς διαπραγμάτευση ήταν αρκετά απαιτητικές. Ωστόσο, δόθηκε ο απαραίτητος χρόνος για την πραγματοποίησή τους με ικανοποιητικά αποτελέσματα.

Στη συζήτηση που έγινε με τα παιδιά στο τέλος της εφαρμογής του σεναρίου, όλοι είχαν να πουν μόνο θετικά για τα οφέλη και τα αποτελέσματα, παρά τις δυσκολίες. Κυρίως, τόνισαν το κέρδος από την ομαδική συνεργασία και τη διαφορά

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

από το καθημερινό συνηθισμένο τρόπο προσέγγισης της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βρασίδης, Χ. & Σ. Ρετάλης. 2005. «Ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη υλικού διαδικτυακής μάθησης». Στο *Οι προηγμένες τεχνολογίες διαδικτύου στην υπηρεσία της μάθησης*, επιμ. Σ. Ρετάλης. Αθήνα: Καστανιώτης, 59-77
- Δημητρακοπούλου, Α. 1998. «Σχεδιάζοντας εκπαιδευτικά λογισμικά – Από τις εμπειρικές προσεγγίσεις στη διεπιστημονική θεώρηση», *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 100 & 101, 114-123 & 95-103
- Kalantzis, M. & B. Core. 2001. «Πολυγραμματισμοί». Στο *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για τη Γλώσσα*, επιμ. Α.-Φ. Χριστίδης. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 214-216.
- Κουτσογιάννης, Δ. 2002. «Τεχνολογίες της Πληροφορικής και Επικοινωνίας και διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας: Από το εκπαιδευτικό λογισμικό στον κριτικό τεχνολογισμό». Στο *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα. Παιδαγωγική Αξιοποίηση της Σύγχρονης Τεχνολογίας για τη Μετεξέλιξη της Εκπαιδευτικής Πρακτικής*, επιμ. Χ. Κυνηγός & Ε. Β. Δημαράκη. Αθήνα: Καστανιώτης, 393-420.
- Κουτσογιάννης, Δ. 2002. «Κριτήρια Επιτυχούς Αξιοποίησης των Νέων Τεχνολογιών στη Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας». Στο *Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση. Πρακτικά 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου με*

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

διεθνή συμμετοχή, *Ρόδος 26-29/9/2002*, επιμ. Α. Δημητρακοπούλου, τόμ. Β΄.
Αθήνα: Καστανιώτης, 160-169.

Κουτσογιάννης, Δ. 2004. Αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της ελληνικής.
Κατακτήσεις του παρόντος και απαιτήσεις του μέλλοντος. Στο *Φιλολογοί στον υπολογιστή*, επιμ. Ε. Μυρογιάννη & Δ. Μαυροσκούφης. Αθήνα: Καλειδοσκόπιο, 39-47

Κουτσογιάννης, Δ. 2007. *Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού νέων εφηβικής ηλικίας και (γλωσσική) εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/teens/index.html [20.11.2012]

Κυνηγός, Χ. 1995. Η ευκαιρία που δεν πρέπει να χαθεί: Η υπολογιστική τεχνολογία ως εργαλείο έκφρασης και διευρύνησης στη γενική παιδεία. Στο *Ελληνική Εκπαίδευση Προοπτικές Ανασυγκρότησης και Εκσυγχρονισμού*, επιμ. Α. Καζαμίας & Μ. Κασσωτάκης. Αθήνα: Σείριος, 396-416.

ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. 2008. *Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Ενιαίο Λύκειο (Σχολικό έτος 2008-09)*. Αθήνα: ΟΕΔΒ